Centrum a végeken – a Csíki Székely Múzeum szakmai tevékenysége

GYARMATI ZSOLT

A Csíki Székely Múzeum Hargita megye legnagyobb muzeális jellegű közgyűjteménye, fenntartója Csíkszereda megyei jogú város. Intézményünk az 1620-as években, Bethlen Gábor fejedelemsége idején épült, majd az osztrák uralom alatt katonai erődde alakított Mikó-várban működik. Rövid időközöket leszámítva, amikor különböző intézmények és hivatalok működtek benne, a 20. század közepéig a várat a mindenkori hadsereg használta. Az 1970-es évek elején, nagyméretű restaurálás után itt kapott helyet az 1930-ban alapított múzeumi gyűjtemény. A kiemelt fontosságú műemléképület hangulatos belső udvara nyaranta számos kulturális-szabadidős tevékenységnek ad otthont. Vegyes profilú intézményünk a klasszikus múzeumi gyűjteményeket őrzi: történelem, néprajz, régészet, művészetek, természettudományok. 26 főállású és 14 külső munkatársunk végez különböző szakmai feladatokat.

Küldetésnyilatkozatunk szerint a Csíki Székely Múzeum gyűjti, gondozza, kutatja és közzéteszi a csíki székelység kulturális örökségét. Nemzeti önazonosságunk tárgyi és szellemi hagyatékának hiteles őrzőjeként a Csíki Székely Múzeum erkölcsi, esztétikai értékeket, tudományos ismereteket közvetít. Részt kívánunk venni közösségünk fenntartható fejlesztésében, az életminőség javításában. A múzeumot élő közösségi térként értelmezve szerepet vállalunk az oktatás és az igényes szórakoztatás területén.

Kiállításpolitikánkat a színvonal, az értékközpontúság és az egyensúly jellemzi. Évente szervezünk nagykiállításokat, melyek által úgymond házhoz hozzuk az összmagyar művészeti és tudományos értékeket. A hét eddigi projektünkre összesen több mint 220 000 látogató volt kíváncsi. Külön

kiemelem a székelyföldi múzeumok közti szakmai-baráti együttműködés fontosságát, melynek keretében számos kiállítás, módszertani eszmecsere valósul meg.

Múzeumunk a tágabb értelemben vett kultúra, az igényes szórakoztatás helyszíne is kíván lenni. Rendszeresen adunk otthont táncháznak, filmfesztiválnak, színházi produkciónak, könnyűzenei koncerteknek, a Mikó-vár belső udvara a nyári időszakban a minőségi kikapcsolódás fontos színtere.

Tudományos tevékenység

A *történelem-művészettörténet részleg* munkatársa, *Muckenhaupt Erzsébet* történész-muzeológus kutatási területe az erdélyi művelődéstörténet. Ezen belül mindenekelőtt a csíksomlyói ferences rendház egykori könyvtárának, nyomdájának, könyvkötő műhelyének monografikus feldolgozása foglalkoztatja. Ugyancsak tudományos tevékenységéhez tartozik az 1802-ben lebontott, középkori alapítású csíksomlyói ferences templom és kolostor, valamint a középkori Mária-szobor történetének a kutatása. A csíksomlyói ferences könyvtár ősnymtatvány-gyűjteménye az ország ötödik legnagyobb ősnymtatvány-állománya. *Muckenhaupt Erzsébet*, kutatásai során János Pál nyugalmazott múzeumigazgatóval és Márk József ferences atyával együtt a csíksomlyói ferences kolostor refektórium falában a második világháború idején elrejtett 123 ősnymtatványt és kéziratot tartalmazó könyvleletet talált. Elkészült a könyvlelet monografikus feldolgozása. Több megjelent tanulmány és kötet ismerteti a gazdag gyűjteményt.

15–18. századi történeti kötések, valamint 16–18. századi nyomtatványokat vizsgált a somlyói könyvtár gyűjteményében, elkészült a könyvek és a possessorbejegyzések leírása. Kolléganőnk sokat foglalkozott a Csíki Székely Múzeum *Régi magyar könyvtár*-gyűjteményével. Ebben a témában is több tanulmánya látott napvilágot, illetve összeállította a gyűjteményi katalógust. A csíksomlyói ferences nyomda és könyvkötő műhely vonatkozásában elkészítette a múzeum, a székelyföldi plébániák és közintézmények, a gyulafehérvári Batthyaneum Könyvtár gyűjteményeiben, valamint magyarországi könyvtárakban (OSZK, MTA Könyvtára, a budapesti Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár) feltárt és Csíksomlyón, a ferencesek nyomdájában megjelent nyomtatványok és bekötött könyvek azonosítását, leírását. A kutatás eredményeit az állandó múzeumi kiállítás és a múzeum által kiadott kiállítási katalógus tükrözi.

Muckenhaupt kolléganőt hosszú éveken át foglalkoztatta a csíki nyomda első korszakának (1676–1700) és a könyvkötő műhely első (kb. 1630–1675) és második korszakának (1676–kb. 1700) a kutatása. Azonosította, leírta és publikálta a múzeum gyűjteményében és másutt őrzött olyan somlyói köteteket, amelyek ebben az időszakban készültek, feldolgozta a műhely szerszámkészletét. A töredékkutatás folyamán a könyvtárakban és levéltárakban fennmaradt középkori latin kódextöredékek feltárását végezte. Elsőrendű feladata volt a fragmentumok és teljes kódexek tudományos feldolgozása, katalógizálása, közzététele. Folyamatban van a gyulafehérvári Batthyaneum Könyvtár ősnymotatvány-gyűjteményének történeti kötési ceruzalevonatának elkészítése.

Markaly Aranka 2014-től dolgozik a Csíki Székely Múzeumban mint történész-muzeológus. Az elmúlt évben elsősorban műtárgygyarapítással foglalkozott, azonbelül a tárgyak rendezésével, hozzájuk rendelhető adatlapok elkészítésével, ezek digitális másolatának rendszerezésével, valamint az adományhoz rendelhető hanganyag felvételével és vágásával. Több hagyatékot is feldolgozott, mint például Miczi Mihály, Nedelka Katalin, Kőszegi Piroska, Keresztes Gábor adományait. Mindezek fontosak a város története szempontjából is, hisz az adományozók és családjuk általában kiemelkedő szerepet tölthettek be a város 19–20. századi életében. Közben folyamatosan kutatást végez Csíkszék 16–17. századi történetét illetően, kiemelten Csíkszeredára vonatkozóan. Kutatását a készülő várostörténeti kiállításhoz hasznosítjuk, ezért rendszeresen részt vesz a gyűléseken, szakmai tanácsokkal segíti a készülő kiállítás rendezőit. 2015 decemberében a 17. századi csíkszéki nemességről tartott előadást a *Múzeumi esték* nevű rendezvény keretében. Jelenleg a múzeum által őrzött 16–17. századi nemesi okleveleket írja át, forrásközlésre készíti elő, mely a 2016-os múzeumi évkönyvünkben fog megjelenni. Mindezek mellett Muckenhaupt Erzsébet művelődéstörténész-muzeológussal együtt mostanra sikerült rendeznie a Domokos Pál Péter-hagyatékot, amelyhez szintén adatlapok és digitális másolatok készültek. Ez a hagyaték körülbelül 60 dossziényi helytörténeti adatot, fotót, rajzot tartalmaz főként Csíkszékre, Gyergyószékre vonatkozóan. Az idei évben közösen hozzálátnak a csíkszéki deliberátumok, vizitációs jegyzékek átírásának, forráskiadványként való előkészítésének.

Ladó Ágota 2014 őszétől dolgozik a Csíki Székely Múzeumban, ezzel párhuzamosan pedig a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen a Kolozsvári Magyar Történeti Intézet *Történelem, civilizáció, kultúra* doktori iskolájának II. éves hallgatója. Kutatási témája *Csíkszereda városfejlődése 1876-tól az első világháborúig*. Bekapcsolódott az új várostörténeti kiállítás előkészüle-

teibe, főként a néhány éve megkezdett módszeres műtárggyűjtési munkálatokba. Adományok rendszerezésén és leltárba vételén dolgozott, többek között olyan nagy múltú csíkszeredaiak hagyatékán, mint a Filep-Hirsch vagy a Lux családok. A műtárggyarapítás érdekében több ízben vett részt helyszíni gyűjtéseken is, melyek során kiürült polgári lakóházból, leégett gyárépületből sikerült kimenteni az elmúlt korok, letűnt rendszerek néhány tárgyi emlékét.

A készülő várostörténeti kiállítás két századfordulós tematikájú termék felelőseként kutatásai mellett folyamatosan figyelemmel kíséri a különböző kiállításrendezési trendeket, valamint az ezzel kapcsolatos szakirodalmat, rendszeresen részt vesz a tematikus megbeszéléseken, illetve konzultál az egyes résztémák szakértőivel. A kiállításrendezési munkálatok kezdeti fázisában megtörtént a legjelentősebbnek tartott 19. század végi–20. század eleji események tematizálása. 2016 első felében az így körvonalazott témák bemutatási lehetőségeinek kidolgozása, valamint az egyes témákhoz rendelt tárgylisták összeállítása zajlik. Heti rendszerességgel találkozik helyi adatközlőkkel, régi csíkszeredai családok leszármazottaival, és az oral history módszereivel olyan városi történeteket rögzít, melyek mára már kikoptak a kollektív emlékezetből. A konzultációk során sikerült feldolgozni az egykori Vár (mai Petőfi) utca házainak, egykori lakóinak, kereskedéseinek, vendéglőinek történetét. Megtörtént az épülethomlokzatok jelenlegi állapotának dokumentálása, valamint majdnem száz darab, a 20. század különböző korszakaiból származó térkép részleges feldolgozása is. Jelenleg a Kossuth utcával kapcsolatos történetek rögzítése zajlik.

2014-ben közreműködött a *Múzeumi esték* előadás-sorozat elindításában és megszervezésében. A havi egy alkalommal sorra kerülő ismeretterjesztő, tudomány-népszerűsítő rendezvény célja átláthatóbbá és érthetőbbé tenni a múzeumban folyó munkát, közelebb hozni egymáshoz a múzeumi szakembereket és a kiállítások látogatóit. Szeretnénk felhívni a figyelmet helyi értékeinkre, városunk történeteire, valamint felkelteni az érdeklődést a készülő várostörténeti kiállítás iránt. Ladó Ágota az elmúlt év folyamán több konferencián is tartott előadást építészettörténeti kutatásairól, valamint azokról az örökségvédelmi programokról, melyekben részt vesz. Emellett a *csíkszeredai városnapok* keretében megnyitotta Kelemen Albert *Megrajzolt székelýföldi értékeink* című grafikai kiállítását. 2015. szeptember 9–20. között részt vett a *Cultural Heritage without Borders* elnevezésű svéd alapítvány által a koszovói Mitrovicában megrendezett nemzetközi örökségvédelmi-muzeológiai szakképzésen, november folyamán pedig Bécsben folytatott várostörténeti, módszertani kutatásokat.

Kósa Béla művészettörténész a múzeumunknak helyet adó Mikó-vár építészettörténeti helyszíni kutatását a 2008–2013 közötti időszakban valósította meg. Ennek köszönhetően több lappangó műrészlet került napvilágra, illetve elkészült az épületegyüttes periodizációja. A 17. századi épületrészeken előbukkant megközelítőleg 70 m² festett homlokzati díszítő vakolat, több, mint 50 lőrés, egy belső lépcsőház, az udvari loggia lenyomata, a hozzá tartozó faragott pillérek, fejezetek és lábazatok, mellvéd- és párkánytöredékek, egykori nyílások faragott kerettöredékei, az egykori felvonóhid emelőszerkezetének részletei. Kósa azonosította a két egykori kápolna eltűnt részeinek a lenyomatát, a pincerendszerek 17. századi részeit, a helyiségek egy részének eredeti fedését. Az épületegyüttes 17. század végi, használaton kívüli korából falfirkákat, míg az azt követő újjáépítési korszakból az erősítési átalakításokat, későbbről a 18–19. századi laktanya életét szemléltető grafikákat talált. Kutatásainak köszönhetően viszonylag jó rálátásunk lett az épületegyüttest érintő különböző átalakításokra, átépítésekre, melyeknek tudományos közzététele folyamatban van.

A készülő várostörténeti kiállításunkra 2013-ban meghirdetett műtárgygyarapítási akciónk egyik első adománycsoportja a csíkszeredai egykori Fekete Sas gyógyszerár hagyatéka, ezen anyag gondozása és tudományos feldolgozása szintén kollégánk feladata. Az adományegyüttest kitevő mintegy 254 tétel másfél esztendő alatt 14 alkalommal három személytől (Boros Ibolya, Ajtony Gábor, Ajtony Pál), három módon (eredeti adományozása, digitális másolat adományozása, eladás) gyűlt be. Csíkszereda első, bizonyíthatóan működő polgári gyógyszerárát létezésének 106 esztendeje (1843–1949) alatt, illetve hozzá köthető tárgyait és személyeit tágabb értelemben vett létezése alatt (1837–2014) rengeteg viszontagság érte. Kiemelnénk az 1849-es lefoglalását, a két világháborúból az 1916-os román betörést és az 1944-es szovjet bevonulást, az 1949-es államosítást, az 1963-as elköltöztetést, valamint az utolsó épület 1984-es lebontását.

Ezek és az ehhez hasonló, a gyógyszerár tágabb értelemben vett életében törést okozó események minden tragikumuk mellett hozzájárultak ahhoz is, hogy az a kevés, ami maradt, őrzői számára még inkább menekítendő és őrizendő legyen. A gyűjteménybe tartozó tárgyak 1852–1984 közöttiek, és pár főbb csoportra oszthatóak: a 19. század második felének gyógyszerári naplói, könyvelései, főkönyvei; az utolsó két tulajdonos család (Gőzsy és Ajvász–Ajtony) személyeihez kapcsolódó iratok; a gyógyszerár egykori officínájának berendezése (bútoregyüttes és felszerelés); a további helyiségek (laboratórium, raktár) egykori felszerelésének töredékei; a gyógyszerár egykori reklám- és arculatanyaga; az utolsó (1934–1984)

épület történetéhez kapcsolódó emléktárgy. Ezen anyag tudományos feldolgozása és a készülőfélben levő várostörténeti kiállításunkon való hasznosítása és bemutatása folyamatban van, a csíki gyógyszerészet történetének első fél évszázadát bemutató tanulmány pedig az idei évkönyvünkben lát napvilágot.

A múzeum *régészeti osztályán* két muzeológus dolgozik. *Botár István* régész 2007–2015 között több templomban végzett feltárásokat. 2007-ben Csíkmenaságon egy egyenes záródású Árpád-kori és egy sokszögzáródású szentély alapfalait tárta fel a jelenlegi templom belsejében. Karcfalván 2011-ben sikerült igazolni, hogy a templom felmenő falai középkori eredetűek, és a szentélynél korábbiak. A csíkszentimrei Margit-kápolna félköríves szentélyét 2012-ben dokumentálta, és ugyanebben az évben kerültek elő a pogányhavasi (Csíkszépvíz) Szent László-kápolna alapfalai is. Szintén középkorinak bizonyultak a csicsói egykori kápolna, ma plébániatemplom hajófalai is. 2014-ben sikerült igazolni azt a 2005-ös feltevést, hogy a csíkmindszenti plébániatemplom Árpád-kori szentélye egyenes záródású, illetve hogy volt egy korábbi sekrestyéje is. 2015 nyarán sikerült dokumentálni a csíkszentmártoni templom gótikus szentélyét és korábbi hajójának alapfalait is.

Az egyházi épületek kutatása mellett Botár István több népvándorlás és középkori településen vezetett ásatásokat. 2007–2008-ban Kotormányban tárt fel Árpád-kori és 14. századi objektumokat. 2009-ben Poklondfalván (Csíkszentkirály) ez ezredfordulóra keltezhető idegen népesség leletanyaga és 13. századi bécsi denárral keltezett leletek kerültek elő. A korszak legfontosabb kutatásai közé sorolhatók a Fodor-kerti ásatásai (2011, 2014–2015.), ahol két Árpád-kori lakóházat tárt fel, de itt került elő az első csíki gót (4. század) és az első szláv (6-7. század) földbe mélyített, kőkemencés lakóház is.

Szintén ebben az időszakban kezdődtek a középkori udvarházak feltárásai. Ezek közül Botár István a csíkközmási Becz-kúria (2009–2011) és a vacsárcsi úgynevezett Sándor-kúria (2012–2013) területén tárta fel a középkori épületek alapfalait. Ugyanezekben a lelőhelyeken talajradaros vizsgálatok segítségével tisztázták a föld alatt lappangó alapfalak kiterjedését. Az ásatások mellett kollégánk több régészeti felügyeletet (ivó- és szennyvízcsatornák, gázvezetékek, építkezések) is ellátott ebben az időszakban Csíkszentimrén, Csíkközmáson, Csíkszentgyörgyön, Csíkszentléleken, Csíkszentkirályon, Zsögödön, Csicsóban. Az ásatási idények előtt és után több falu határában és belterületén végzett terepbejárásokat a települések középkori előzményeinek és ezek kiterjedésének felderítése érdekében.

2010-ben indult a népvándorlás kori, ezenbelül a gótok régészeti hagyatékának módszeresebb feltérképezése. Botár Attila ezzel kapcsolatos ásatásai a szentmihályi új óvodánál (2010), a szentimrei Kúria utcában (2008, 2010), a csíksomlyói árvaháznál (2011) és a szintén csíksomlyói Fodor-kertben zajlottak (2011, 2014–2015). 2013-ban szervezte meg a csíki középkori templomok és lelőhelyek jelentős részét érintő légifotózást, illetve ugyanaz év tavaszán a csíki középkori várak topográfiai felmérésében is részt vállalt.

A fenti régészeti tevékenységek mellett 2012-től Botár István aktív résztvevője az OTKA által támogatott erdélyi dendrokronológiai kutatásnak, amely során közel másfél száz erdélyi műemlékből (templomok, tornyok, kastélyok, udvarházak, illetve faberendezések: oltárok, stallumok, kazettás mennyezetek stb.) gyűjtött famintákat, és keletkezett az építési periódusokat. A tölgy- és jegenyefenyő-kronológiák érvényessége ma a 13–20. század közötti időszakot fedi le.

Botár István 2015-ben védte meg az ELTE-n Csík középkori településtörténetét feldolgozó régészeti disszertációját.

Darvas Loránd régész kutatásainak központi témáját a késő középkori székely társadalom anyagi műveltségének vizsgálata képezi. Ezen cél érdekében részben leletmentő, részben tervszerű régészeti kutatásokat végzett a Körösi Csoma Sándor utcában (14. századi háromszobás lakóház feltárásával), Csíksomlyón a Fodor-ház udvarán (14. századi lakóházrészlet kutatása), valamint Csíkszentkirályon a Kőoldal nevezetű dűlőben (az Andrassy család csíkszentkirályi udvarháza részleteinek feltárása). Ezen régészeti kutatások eredményeként egy viszonylag jó keresztmetszet rajzolódott ki a középkori, késő középkori csíki udvarház fejlődéséről, valamint a köznépi és nemesi társadalom anyagi műveltségéről.

Egy másik fontos kutatási témát képez a Csíki-medence egyházi épített örökségének kutatása. Ezen témakörben az elmúlt időszakban leletmentő kutatásokra került sor a csíksomlyói ferences kolostortemplom sekrestyéjében, valamint a kolostorépület közvetlen környezetében, illetve a csíkszentléleki római katolikus plébániatemplom cintermében. Leletmentő kutatásokat végzett továbbá olyan régészeti lelőhelyeken is, melyek nem képezik a szakmai érdeklődése központi témáját, azonban nagyon fontosak a Csíki-medence történeti múltjának feltárásában: Csíkdelnén az Inczék hídja (késő vaskori, La Tène-település), Csíksomlyón a Fodor-ház, valamint a Domokos Pál Péter Árvaház környezete (császárkori 4. századi, gót település részletei). A csíkszentléleki római katolikus plébániatemplomnál felújítást megelőző régészeti kutatásokat végeztünk. A 2015. őszi leletmentés

során több építkezési periódust tudtunk meghatározni, valamint feltártunk 8 sírt, illetve sírrészletet. Darvas azonosított egy 12–13. századi román kori periódust, egy 14. századi kora gótikus periódust, valamint egy 15–16. századi késő gótikus periódust. A feltárt temetkezések közül két sír a legelső, 12–13. századi templomhoz igazodott, mivel azonban melléklet nélküli sírok, keletkezésük pontos korát még nem tudni. Remélhetőleg a közeljövőben CI4-es vizsgálatokat tudunk végeztetni a vázából, és akkor megtudjuk az eltemetésük idejét, mely által postquem keltezni tudjuk a korai templomot is.

Szabó András muzeológus, a Zsögödi Nagy Imre-hagyaték kurátora az utóbbi években befejezte a Napfaragók I–VIII. kötetre tervezett monográfiásorozat első két kötetének a kéziratát: *Napfaragók I/Auspicii – Kezdetek* és *Napfaragók II/Auspicium verum – Igazi kezdet*. Az öt évet magában foglaló kutatói tevékenysége részfeladatai a következőképpen összegezhetők: budapesti, bukaresti, csíkszeredai, kolozsvári, marosvásárhelyi könyv-, adat- és levéltárakban található iskolai értesítők, tanulmánykötetek, napi- és hetilapok, folyóiratok átolvasása, kivonatolása és teljes cikkek kimásolása. A monográfiásorozat elkészítésével a szerző a következőképpen fogalmazza meg célját:

„Szándékomban, a következő elképzelés vezérelt: ha a csíkszeredai képzőművészet szerves része a nagy magyar művészetnek, majdnem hiába az, ha személyiségeit, tényeit, eseményeit e tudományág csak művészenkénti – kiről több, kiről kevesebb – részletben, adategyedként ismeri, nem pedig folyamatában, lehetőleg összefüggései szerint. Úgy éreztem, ha nem állítom össze ezt a könyvsorozatként szerkesztett adattárat, tudományosságunkat magam fosztom meg egy szakismerettártól, s azzal nemcsak megnehezítem a szaktársak dolgát, hanem, talán kárt is okozok magyar műveltségünk ügyének. Könyvsorozatom jelentőségét elsősorban helytörténetinek tekintem, ezért nemcsak művészettörténetészeknek, hanem a csíki, a székelyföldi, az erdélyi – s minden magyar – közembernek szánom. Szerezzenek átfogó tudomást rólunk, csíki művészekről! Rólunk, akik úgy ismerjük és ismer-tetjük meg a világot, hogy látva látjuk, látványába beleéljük magunkat, és megörökítjük azt, illetve szófordulat-hagyományainknak megfelelően lelkünk rezzenéseiről képet írunk, ahogyan: hegyet hágják, vadat űzik, pénzt olvassák, asszonyt veszik, táncot járnak, a szót ejtik, a bajt vívják, képet írnak... tartották még a klászikus üdőkben. Mindent – majdnem mindent, sokat – összegyűjteni az összhang érdekében!”

A restaurátor részleg személyi és infrastrukturális fejlesztése a Csíki Székely Múzeum szakmai tevékenységének egyik prioritása. Múzeumunk-

ban papír, bőr, fa, fém, kerámia és textília alapanyagú tárgyak konzerválása, restaurálása zajlik. A papírrestauráló műhely vezetője, *Benedek Éva* többek között 13–20. századi kéziratos és nyomtatott töredékek (unikumok és hungarikumok), könyvek (ezek között ősnymtatványok), történeti kötések, pergamen és papír oklevelek, okiratok stb. restaurálását végzi. A könyvrestaurátor munkakörébe tartozik a tárgyak szükség szerinti fertőtlenítése, anyagvizsgálata, fotódokumentációja, a restaurálási módszerek megállapítása. Ezenbelül fontos: esetleges oldódó tinták rögzítése, helyi folt tisztítása, száraz és nedves kezelések elvégzése, semlegesítése, a papír anyavezőanyagának pótlása, a hiányok kiegészítése, az információk megerősítése, kasírozása, a kötésproblémák megoldása, a könyv eredeti formába való visszaállítása. Elkerülhetetlen a restaurálási etika elvének betartása: a műtárgy általános állapotának javítása, a dokumentum igazi jellegének, funkciójának megtartása, az eljárások, anyagok reverzibilitásának (visszafordíthatóságának) figyelembevétele, az eredetihez legjobban hasonlító anyagok használata. Múzeumunk arra törekszik, hogy a konzervált, restaurált tárgyak egy részét közszemlére bocsássa, biztosítva a szakmai munka transzparenciáját. Ennek jegyében készült el a *Megmentett szakrális kincseink* c. restaurálási kiállítás, háromnyelvű kiegészítő magyarázó táblával, összekötve egy kisfilmmel, mely a könyvek, oklevelek, fa- és textílalapú tárgyak restaurálásának mozzanatait mutatja be.

A kiállított tárgyak közül a legértékesebbek: 13. századi liturgikus pergamenkódex-töredék, a *Breviarium notatum*, a 15. századi papírkódex-töredék, a *Psalterium*, az ugyancsak 15. századi pergamenkódex-töredék, az *Antiphonarium*, az 1626-ban Bécsben nyomtatott első katolikus bibliafordítás, a Káldi-féle Szent Biblia, az 1660–1661-ből származó, Szenci Kertész Ábrahám által Várad–Kolozsváron kiadott református Szent Biblia. A restaurált egyházi műkincsek, az oltárképek, korpuszok, szobrok közül említést érdemel a 15. századi Mária megkoronázása c. oltárkép, a 18. századi aranyozott ferences szárnyas feszület, a 18–19. századi Szűz Mária a kis Jézussal körszobrok. Ugyancsak jelentős szellemi kincsnek számítanak a görögkeleti valláshoz tartozó, fára festett, 17. századi ikonok, Jézus bevonulása Jeruzsálembe, a Három királyok imádása. A restaurált műkincseket a konzerválási követelményeknek megfelelően, zárt tárolószekrényben, a fény, a hőmérséklet, a relatív páratartalom elleni védelem előírásait betartva állítjuk ki.

Lázár Levente restaurátor 2014-től dolgozik múzeumunkban. Munkájának egy részét a várostörténeti kiállításra beérkezett tárgyak konzerválása jelenti. Ennek a munkának egy nagyobb volumenű részét a múzeum által megvásárolt néhai Fekete Sas gyógyszerár fennmaradt bútorzatának kon-

zerválása és restaurálása képezi. Ezt a munkálatot egy átfogó történeti és készítettörténeti tanulmány előzte meg, mely a Csíki Székely Múzeum 2015-ös évkönyvében látott napvilágot. A konzerválási és restaurálási munkálatok, valamint az állományőrzési feladatok minőségi ellátásához a restaurátorműhely fejlesztése is szükségszerűvé vált. Ez a folyamat így a 2015. év folyamán is folytatódott, melynek keretében különböző szerszámgépek és műszerek beszerzése mellett a műhely anyagkészlete is bővült. 2016 kiemelt jelentőségű feladata a múzeum raktárainak felmérése és a tárolási körülmények javítása. A raktárak felmérését a helytakarékos és műtárgycentrikus tárolás érdekében egy kisebb átrendezés követte, amelyet Tövissi Júlia és Lázár Levente új tárolóegységek tervezésével, beszerzésével, esetenként elkészítésével és a tárgyak elhelyezésének újragondolásával oldott meg.

A Csíki Székely Múzeum *múzeumpedagógiai tevékenysége* közel egy évtizedet tudhat maga mögött. A múzeumpedagógiai foglalkozások széles skálájába tartoznak az időszakos és állandó kiállításokhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai órák, a jeles napokhoz fűződő családi napok, az évközi és nyári vakációs múzeumi szaktáborok, a fogyatékkal élő fiataloknak és speciális igényű gyerekeknek tartott foglalkozások, valamint az egyes országos (Iskola másként hét) és nemzetközi rendezvények múzeumi térben való megvalósítása. A múzeumi órákra főképp a Csíki-medence iskoláiból, a nagyméretű időszakos kiállításainkra pedig Erdély magyar tannyelvű iskoláiból is érkeznek diákok. A vakációs táborokban évente több mint száz gyerek fordul meg. A részvételi arány szempontjából a tavalyi évben is a Big Draw, a Nagy rajz nemzetközi esemény bizonyult a legsikeresebbnek. A *Márton Árpád* 75 jubileumi kiállításához kapcsolódó Nagy rajz 2015-ben közel 150 érdeklődőt vonzott.

A 2015-ös év a múzeumpedagógiai fejlesztések éve volt a Csíki Székely Múzeumban. A néprajzi kiállítás egyéni családok látogatókat célzó múzeumpedagógiai eszközfejlesztését követte az erdélyi múzeumi szférában egyedülálló múzeumpedagógiai foglalkoztatótér kialakítása, amely korszerű környezetet biztosít a múzeumi tanuláshoz.

Az infrastrukturális fejlesztéseken túl új célcsoportok felé is nyitott az intézmény. A csíkszeredai Authelp Egyesület által működtetett Puzzle Oktatási Központ pedagógusaival együttműködve tavaly először fogadtunk autizmussal élő gyermekeket a múzeumban. A speciális igényű fiatalok bevonásának következő állomását a Szent Ágoston Foglalkoztató Központ fogyatékkal élő fiataljai számára szervezett egyhetes nyári múzeumi tábor képezte.

A tavalyi év ugyanakkor a székelyföldi múzeumpedagógia szakmai

együtműködésének kezdetét jelentette. A Csíki Székely Múzeum szervezésében sor került a székelyföldi múzeumpedagógusok első műhelytalálkozójára, amely lehetőséget adott a tapasztalatcserére, valamint az együtműködés, a közös cselekvés lehetőségeinek a megfogalmazására. A műhely kézzel fogható eredménye a MúzeumPont Facebook-oldal létrejötte, amelyen a székelyföldi múzeumok aktuális múzeumpedagógiai kínálata követhető. A pók, oldalunk kabalája arra ösztönözi a múzeumbarát közönséget, hogy hálózatban gondolkodjanak a székelyföldi múzeumokról.